

Minskad klimatpåverkan och ökad robusthet – genomförandestöd för verksamheter 2026

Detta dokument syftar till att konkretisera Region Kronobergs arbete med att minska användningen av nedanstående engångsprodukter inom vårdverksamheten. Målet är att främja hållbara materialval, minska klimatpåverkan och förbättra resurseffektiviteten

Innehåll

Digital kunskapsserie: Miljö- och klimatinsatser i praktiken.....	1
Britspapper på rulle.....	2
Dryckesbägare av engångskaraktär.....	3
Engångshandskar.....	4
Huvudkuddar.....	5
Medicinbägare.....	6

Digital kunskapsserie: Miljö- och klimatinsatser i praktiken

Digital kunskapsserie; miljö - och klimatinsatser i praktiken		
Syfte: Att öka kunskapen om hur organisationen kan minska sin klimat- och miljöpåverkan – med hjälp av korta avsnitt med konkreta och vardagsnära tips.		Gäller för: Samtliga verksamheter.
Vad ska göras:	Hur i verksamheten:	Tips:
Miljö- och klimatinsatser i praktiken , finns i Kompetensportalen. Materialet består av korta delar (ca 5 minuter styck) inom olika områden, till exempel: handskar, britspapper, livsmedel, tjänsteresor och kemikalier.	<ul style="list-style-type: none">• Använd materialet enskilt eller tillsammans i grupp.• Välj de delar som är mest relevanta för dina arbetsuppgifter.• Ta delarna när det passar – en i taget eller flera i följd.• Diskutera innehållet på APT eller personalmöten för att dela erfarenheter och idéer.	<ul style="list-style-type: none">• Dela goda exempel eller lärdomar med kollegor.• Använd gärna gruppdiskussionsfrågorna och fundera på vad ni kan ändra eller förbättra hos er?

Britspapper på rulle

Britspapper på rulle		
Syfte: Minska användning av britspapper på rulle för att reducera avfall, miljöpåverkan och kostnader, utan att påverka hygien eller patientsäkerhet.		Gäller för: Samtliga verksamheter där britspapper används vid undersökning, behandling eller provtagning av patienter.
Vad ska göras: <ul style="list-style-type: none"> • Sluta använda britspapper på rulle. 	Hur i verksamheten: <ul style="list-style-type: none"> • Kommuniera tydligt till all personal att britspapper på rulle inte längre ska användas. • Använd upp eventuellt lager innan det slutar användas. • Informera beställare om att britspapper på rulle inte ska köpas in. 	Tips: <ul style="list-style-type: none"> • Hänvisa till att hygienkrav säkerställs genom att britsen desinfekteras mellan patienter – britspapper är inte ett vårdhygieniskt krav.
<ul style="list-style-type: none"> • Informera personal om att britspapper på rulle inte längre ska användas 	<ul style="list-style-type: none"> • Informera vid APT eller motsvarande möten. • Förklara att britsen alltid ska spritas mellan patienter och att britspapper inte är krav från vårdhygien. • Visa hur alternativ kan användas vid behov. 	<ul style="list-style-type: none"> • Förklara för patient varför britspapper inte används
<ul style="list-style-type: none"> • Använd alternativa underlägg endast vid behov 	<ul style="list-style-type: none"> • Kommuniera tydligt till personal att standard är inget engångsunderlägg, men att alternativ finns vid behov. • Vid enstaka situationer, använd flergångsalternativ från textilleverantör: -badlakan art nr. 311021, 311027. -lakan art nr. 311029. • Vid risk för läckage av kroppsvätska kan olika alternativ i lämplig storlek användas, tex: Badlakan art nr. 311021, 311027. Underläggsark art nr. 14325. Underlägg provtagning art nr. 18075. Skötbordsunderlägg art nr. 17028. Hygienunderlägg art nr. 30635, 12268. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ha alternativen lättillgängliga i vådrummet utan att de blir standard. • Om engångsunderlägg används – välj rätt typ för att undvika onödigt svinn.
Undantag och avvikelser: <ul style="list-style-type: none"> • Patienter som önskar underlägg av psykologiska/skyddsmässiga skäl kan få detta i enstaka situationer. • Vid stort riskmoment (t.ex. blödande sår) används alltid absorberande underlägg. 		

Dryckesbägare av engångskaraktär

Dryckesbägare av engångskaraktär		
Syfte: Minska användningen av plastbägare med 100 % och ersätta minst 25 % av pappersbägare med flergångsalternativ för att reducera avfall, klimat- och miljöpåverkan samt kostnader, utan att påverka service för patienter och personal.		Gäller för: Samtliga verksamheter där dryckesbägare används för patienter och personal.
Vad ska göras:	Hur i verksamheten:	Tips:
<ul style="list-style-type: none"> Ta bort engångsalternativ där de inte behövs 	<ul style="list-style-type: none"> Rensa bort engångsmuggar från personalutrymmen, allmänna utrymmen och toaletter. Plocka ned mugghållare från väggar och utrymmen. Informera personal och patienter om beslutet. Inför flergångsalternativ (glas/porslinsmuggar) där dryck serveras regelbundet. 	<ul style="list-style-type: none"> Kommunicera tydligt varför engångsalternativ fasas ut – både miljö och kostnad. Informera i personalutrymmet: ”Vi använder flergångsmuggar – hjälp oss minska avfall”. Vid fikabeställning – efterfråga porslinsmuggar från köket eller cafeterian.
<ul style="list-style-type: none"> Fasa ut plastbägare helt ur verksamheten 	<ul style="list-style-type: none"> Informera beställare/inköpsansvarig om att plastbägare inte finns i beställningssystemet och att inköp utanför avtal inte är tillåtet. Använd upp befintligt lager innan det slutar användas. Informera verksamheten om varför plastbägare fasas ut. 	<ul style="list-style-type: none"> Visa miljöeffekt, t.ex. antal plastbägare som sparats per månad.
<ul style="list-style-type: none"> Pappersbägare 	<ul style="list-style-type: none"> Vid behov av dryckesbägare, byt till: <ol style="list-style-type: none"> flergångsalternativ (glas/porslinsmugg) pappersbägare där engångs behövs Inventera och plocka bort pappersbägare där de inte behövs, informera personalen. 	<ul style="list-style-type: none"> Märk upp flergångsmuggar tydligt och placera i närheten av kaffe/te-stationer. Visa att en liten förändring per person ger stor miljöeffekt.
Undantag och avvikelser		
<ul style="list-style-type: none"> Engångsmuggar kan användas vid tillfälliga behov till exempel vid särskilda hygienkrav, men ska undvikas som standard. 		

Engångshandskar

Engångshandskar		
Syfte: Minska överkonsumtion av engångshandskar och säkerställa att handskar används korrekt enligt basala hygienrutiner och Folkhälsomyndighetens handskpyramid.		Gäller för: Samtliga enheter där engångshandskar används i patientnära vård.
Vad ska göras: <ul style="list-style-type: none"> Gå regelbundna utbildningar i basala hygienrutiner och korrekt handskanvändning 	Hur i verksamheten: <ul style="list-style-type: none"> Säkerställ att all personal går utbildningen Basala hygienrutiner och klädregler (BHK) Region Kronoberg i kompetensportalen. Bjud in Vårdhygien för utbildning i handhygien och handskanvändning. 	Tips: <ul style="list-style-type: none"> Använd stödmaterialet ”Tema BHK” och ”Handskas rätt med handskar” vid APT eller motsvarande Diskutera vid enhetsmöten när och varför handskar ska användas.
<ul style="list-style-type: none"> Följ Folkhälsomyndighetens handskpyramid 	<ul style="list-style-type: none"> Identifiera vilka moment som kräver handskar enligt pyramiden. Anpassa arbetsrutiner så att handskar endast används när det är motiverat. 	<ul style="list-style-type: none"> Diskutera överanvändning med teamet – ställ frågorna: ”Varför använder vi handskar?”, ”När behövs de?”, ”Hur säkerställer vi en korrekt användning?”
<ul style="list-style-type: none"> Uppmärksamma svinn och hantering av handskar 	<ul style="list-style-type: none"> Dokumentera och rapportera svinn (t.ex. ramlar ur dåligt konstruerad förpackning). Meddela upphandling eller miljöenheten vid återkommande problem. 	<ul style="list-style-type: none"> Säkerställ att alla vet hur ni samlar in svinninformation, t.ex. via inköpsansvarig eller miljöombud. Visa exempel på besparingar och miljöeffekter för att motivera personal.

Huvudkuddar

Huvudkuddar – byte till flergångskuddar		
Syfte: Övergång till flergångskuddar som uppfyller hygien- och funktionskrav, i syfte att minska avfall, klimatpåverkan och resursförbrukning.		Gäller för: Samtliga enheter som använder huvudkuddar i patientnära verksamhet.
Vad ska göras:	Hur ska det göras i verksamheterna:	Tips:
<ul style="list-style-type: none"> Byt efter hand ut engångskuddar mot flergångskuddar särskilt utvecklade för vårdmiljöer. 	<ul style="list-style-type: none"> Informera beställare/inköpsansvarig om att alla huvudkuddar ska vara av flergångskaraktär. Beställ de nya flergångskuddarna i beställningsportalen: SleepAngel 30x 40 cm, art nr. 3010012 SleepAngel 50x 60 cm, art. Nr 3010013 Säkerställ att rätt typ av kudde används på alla enheter (t.ex. vårdavdelningar, mottagningar, ambulansverksamhet). Märk ev. kudde med enhet/avdelning. OBS! Skriv inte på kuddens PneumaPure-filter, markerat nedan. 	<ul style="list-style-type: none"> Ta hjälp av miljöombud och/eller inköpsombud. Visa kudden och rutinerna vid APT för att skapa engagemang. Hänvisa till pilotverksamheter/avdelningar som redan infört flergångskuddar, exempelvis rättspsykiatri, IVA och onkologavdelningen.
<ul style="list-style-type: none"> Inför rutiner för rengöring och desinfektion av kuddarna efter varje patient. 	<ul style="list-style-type: none"> Säkerställ att det finns en rutin för rengöring av kudden. Säkerställ att personal vet hur man rengör 	<ul style="list-style-type: none"> Sätt upp instruktionen synligt i förråd/rum. Visa rengöringsmoment praktiskt vid introduktion. Påminn via intern nyhetskanal.
<ul style="list-style-type: none"> Ta ur bruk skadade eller slitna kuddar. 	<ul style="list-style-type: none"> Kontrollera kuddarnas skick vid varje rengöring. Kudde med hål eller skadat tyg eller filter ska kasseras som brännbart restavfall. Rapportera kuddar med avvikelse till beställare. 	<ul style="list-style-type: none"> Använd checklista för statusbedömning.
Undantag och avvikelser:		
<ul style="list-style-type: none"> Avvikelse i form av felaktiga kuddar ska rapporteras till beställare som i sin tur rapporterar till upphandling. Kuddarna har en garanti på 1 år och en livslängd på cirka 2 år (oftast längre). 		

Medicinbägare

Medicinbägare		
Syfte: Minska användningen av medicinbägare i plast. Målet är att minska plastavfall och miljöpåverkan samt bidra till en mer resurseffektiv läkemedelshantering, utan att äventyra patientsäkerhet.		Gäller för: Samtliga verksamheter där medicinbägare används för utdelning av läkemedel till patienter.
Vad ska göras:	Hur ska det göras i verksamheterna:	Tips:
För torra läkemedel	<ul style="list-style-type: none"> Använd medicinbägare i papper för torra läkemedel. Informera samtliga berörda i verksamheten om förändringen. 	<ul style="list-style-type: none"> Visa på miljönyttan – t.ex. hur många plastbägare som undviks. Kommunicera syftet: minskad miljöpåverkan utan att kompromissa med patientsäkerhet.
För flytande läkemedel – minska plastanvändning	<ul style="list-style-type: none"> Använd i första hand: <ol style="list-style-type: none"> Medicinbägare i papper. Medicinbägare i plast om det krävs av verksamhetsmässiga skäl. Informera personal om när medicinbägare i plast fortfarande kan användas. 	<ul style="list-style-type: none"> Dela erfarenheter mellan enheter som hittat fungerande lösningar.
Förbered inför implementering	<ul style="list-style-type: none"> Säkerställ att respektive enhet har tillgång till pappersbägare. Informera berörda enheter och personalgrupper via APT eller annat möte. 	<ul style="list-style-type: none"> Visa exempel på alternativa bägare i verksamheten. Följ upp att nya rutiner fungerar praktiskt i vardagen.
Undantag och avvikelser		
<ul style="list-style-type: none"> Engångs medicinbägare i plast kan användas vid verksamhetsmässiga skäl. 		